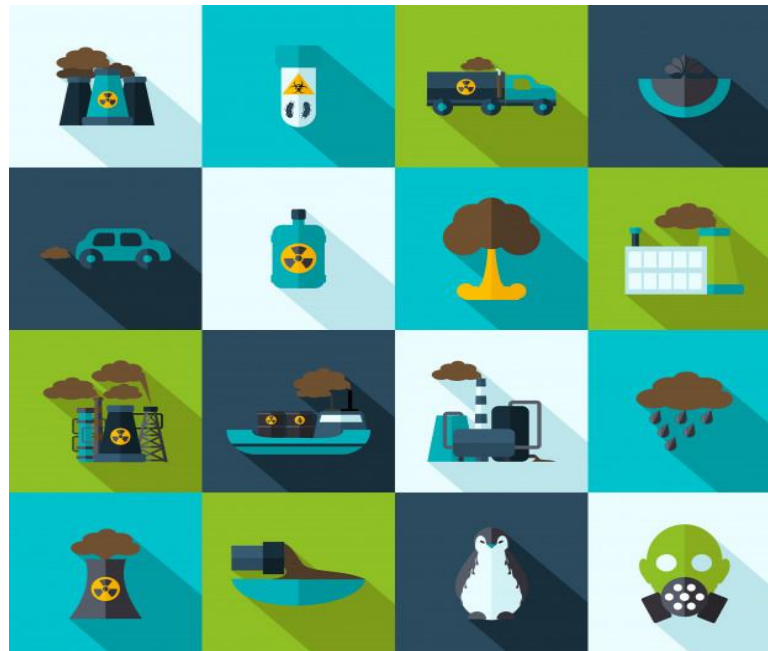

ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ - ΔΙΚΑΙΟ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ I

Δρ. Κλεονίκη Πουϊκλή

Course Director in Environmental Law -ERA Academy of European Law

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια - Νομική Σχολή ΕΚΠΑ

25 & 26.01.2018

ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ - Σχεδιάγραμμα

- Σημασία & Εξέλιξη & Πηγές
- Θεσμικοί «πρωταγωνιστές»
- Νομική βάση
- Αρμοδιότητες της ΕΕ
- Στόχοι
- Αρχές του Ενωσιακού Δικαίου Περιβάλλοντος
 - Γενικές αρχές με περιβαλλοντική αναφορά
 - Ειδικές περιβαλλοντικές αρχές
- Δομή του Ενωσιακού Δικαίου
 - Ουσιαστικοί κανόνες
 - Διαδικαστικοί κανόνες
- Μηχανισμοί Συμμόρφωσης

Η σημασία του Ενωσιακού Δικαίου Περιβάλλοντος

- ❑ Αποτελεί ένα βασικό τομέα νομοθεσίας της Ένωσης
- ❑ Έχει καθοριστική σημασία στην ανάπτυξη των εθνικών πολιτικών για το περιβάλλον (το 80% της εθνικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας προέρχεται από την ενωσιακή νομοθεσία)
- ❑ Διαθέτει ένα ισχυρό μηχανισμό συμμόρφωσης (το Δικαστήριο της ΕΕ και το Γενικό Δικαστήριο)
- ❑ Συμβάλει και στην αποτελεσματική εφαρμογή των διεθνών περιβαλλοντικών συμφωνιών

Η εξέλιξη του Ενωσιακού Δικαίου Περιβάλλοντος

- ❑ 1957: Ιδρυτική Συνθήκη της ΕΟΚ --> καμία αναφορά
- ❑ 1970: Δημιουργία Διοικητικής Μονάδας περιβάλλοντος εντός της Γενικής Διεύθυνσης «Βιομηχανία» (DG Industry)
- ❑ 1972: Σύνοδος Κορυφής --> έκδοση 5 κοινοτικών προγραμμάτων δράσης χωρίς δεσμευτική φύση
- ❑ 1973: Πρώτες περιβαλλοντικές οδηγίες (απόβλητα και ύδατα)
- ❑ 1986: Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη --> αναγνώριση της προστασίας του περιβάλλοντος ως αυτόνομης κοινοτικής δράσης
- ❑ 1992: Συνθήκη του Μάαστριχτ --> η προστασία του περιβάλλοντος εντάσσεται ρητά στους σκοπούς της Κοινότητας
- ❑ 1997: Συνθήκη του Άμστερνταμ --> περιορισμένη ενίσχυση της περιβαλλοντικής προστασίας
- ❑ 2003: Συνθήκη της Νίκαιας --> όχι κάποια τροποποίηση
- ❑ 2007: Συνθήκη της Λισαβόνας --> Άρθρα 191 επ. ΣΛΕΕ

Πηγές του Ενωσιακού Δικαίου Περιβάλλοντος (I)

- Α. Οι Συνθήκες (ΣΕΕ, ΣΛΕΕ, Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων) - Πρωτογενές Ενωσιακό Δίκαιο
- Β. Οι Συνθήκες στις οποίες έχει προσχωρήσει η Ένωση (άρθρο 216 ΣΛΕΕ)
- Γ. Η ενωσιακή νομοθεσία που θεσπίστηκε επί τη βάση των προβλέψεων των Συνθηκών - Δευτερογενές Ενωσιακό Δίκαιο
- Δ. Οι αποφάσεις των δικαιοδοτικών οργάνων της Ένωσης (ΔΕΕ και Γενικό Δικαστήριο)

Πηγές του Ενωσιακού Δικαίου Περιβάλλοντος (II)

Το δευτερογενές ενωσιακό δίκαιο περιβάλλοντος αποτελείται από:

1. Κανονισμούς
 2. Οδηγίες
 3. Αποφάσεις
- Οι Οδηγίες συνιστούν το πιο συχνό νομοθετικό εργαλείο στο πεδίο του περιβάλλοντος

Οι θεσμικοί «πρωταγωνιστές»

1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή
2. Το Συμβούλιο Υπουργών
3. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
4. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο
5. Τα Ευρωπαϊκά Δικαιοδοτικά όργανα (ΔΕΕ & Γενικό Δικαστήριο)

Νομική βάση για θέματα περιβάλλοντος

-Αρχή της δοτής αρμοδιότητας: Η Ένωση ενεργεί μόνον εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που της απονέμουν τα Κ-Μ με τις Συνθήκες. Κάθε αρμοδιότητα η οποία δεν απονέμεται στην Ένωση με τις Συνθήκες ανήκει στα Κ-Μ.

-Τίτλος ΧΧ: Άρθρα 191, 192, και 193 της ΣΛΕΕ --> Νομική βάση για θέματα περιβάλλοντος

-Άρθρο 3 παρ. 3 ΣΕΕ - κατοχύρωση της αρχής της βιώσιμης ανάπτυξης

Αρμοδιότητες της ΕΕ στον τομέα του περιβάλλοντος (I)

- ❑ Οι αρμοδιότητες της Ένωσης καθορίζονται στα άρθρα 2-6 ΣΛΕΕ
- ❑ Άρθρο 4 παρ. 2 ΣΛΕΕ: το περιβάλλον αποτελεί μια από 11 κοινές (συντρέχουσες) αρμοδιότητες
- ❑ Άρθρο 2 παρ.2 ΣΛΕΕ: τρόπος άσκησης των κοινών αρμοδιοτήτων
- ❑ Η ΕΕ έχει αρμοδιότητα να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα νομοθετικά μέτρα για την επίτευξη των στόχων της περιβαλλοντικής πολιτικής της ΕΕ (191παρ.1 ΣΛΕΕ)

Αρμοδιότητες της ΕΕ στον τομέα του περιβάλλοντος (II)

Περιορισμοί στην άσκηση της αρμοδιότητας για το περιβάλλον:

α) Αρχή της Επικουρικότητας (άρθρο 5 παρ.2 ΣΕΕ)

Η ΕΕ δρα στον τομέα του περιβάλλοντος, εφόσον οι στόχοι που αναφέρονται στο άρθρο 191ΣΛΕΕ μπορούν να πραγματοποιηθούν καλύτερο σε ενωσιακό επίπεδο παρά σε επίπεδο των επιμέρους κρατών μελών

β) Αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 5 παρ.4 ΣΕΕ)

Το περιεχόμενο και η μορφή της δράσης της Ένωσης δεν υπερβαίνουν τα απαιτούμενα για την επίτευξη των στόχων των Συνθηκών

Στόχοι της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Περιβάλλοντος

Άρθρο 191 παρ.1 ΣΛΕΕ

- Η διατήρηση, η προστασία και η βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος
- Η προστασία της δημόσιας υγείας
- Η συνετή και ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων
- Η προώθηση μέτρων σε διεθνές επίπεδο για την αντιμετώπιση περιφερειακών ή παγκόσμιων προβλημάτων και ιδίως της κλιματικής αλλαγής

Αρχές του Ενωσιακού Δικαίου Περιβάλλοντος (I)

A. Γενικές αρχές με ειδική περιβαλλοντική αναφορά

1. Η αρχή της Βιώσιμης ανάπτυξης

- Έλκει την καταγωγή της από το διεθνές δίκαιο
- Ορισμός της Επιτροπής Brutland (1987)
- Αποτελείται από τρεις ισότιμους πυλώνες (οικονομικό, κοινωνικό & περιβαλλοντικό)
- Αποτυπώνεται ως «αρχή της αειφορίας» στο 191(2)ΣΛΕΕ

2. Η αρχή της ενσωμάτωσης (Άρθρο 11 ΣΛΕΕ)

3. Η αρχή ενός υψηλού επιπέδου προστασίας για το περιβάλλον (άρθρο 191 παρ.2)

Αρχές του Ενωσιακού Δικαίου Περιβάλλοντος (II)

A. Ειδικές Περιβαλλοντικές Αρχές

1. Η αρχή της πρόληψης

■ Λήψη μέτρων για την αποφυγή της περιβαλλοντικής ζημιάς παρά για την αποκατάστασή της [C-180/96, C-127/02]

2. Η αρχή της προφύλαξης

■ Λήψη μέτρων για την προστασία του περιβάλλοντος & της δημόσιας υγείας παρά την ύπαρξη επιστημονικής αβεβαιότητας [C-180/96]

3. Η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» [C-1/03, C-188/07, C-254/08]

4. Η αρχή της επανόρθωσης των προσβολών κατά προτεραιότητα στην πηγή [τόπος & χρόνος αντιμετώπισης της ρύπανσης / Οδηγία]

Η δομή του Ενωσιακού Δικαίου Περιβάλλοντος (I)

A. Ουσιαστικοί κανόνες είναι εκείνοι που εμπεριέχουν προδιαγραφές και όρια για την διασφάλιση της ποιότητας των διαφόρων περιβαλλοντικών αγαθών (έδαφος, νερό, αέρας), αλλά και για την αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής υποβάθμισης που προκαλείται από διάφορες πηγές [τομεακός χαρακτήρας ρυθμίσεων]

B. Διαδικαστικοί είναι εκείνοι οι περιβαλλοντικοί κανόνες που θέτουν το πλαίσιο των ενεργειών των αρμοδίων υπηρεσιών ή θεσπίζουν διαδικαστικά δικαιώματα για τους πολίτες [διατομεακός χαρακτήρας ρυθμίσεων]

Η δομή του Ενωσιακού Δικαίου Περιβάλλοντος (II)

Ουσιαστικές/τομεακές ρυθμίσεις:

- ✓ Δίκαιο προστασίας της Φύσης & της Βιοποικιλότητας
- ✓ Δίκαιο των Αποβλήτων
- ✓ Δίκαιο Προστασίας των Υδάτων
- ✓ Δίκαιο Προστασία της Ατμόσφαιρας
- ✓ Δίκαιο για τα Χημικά
- ✓ Δίκαιο για τον περιβαλλοντικό θόρυβο
- ✓ Δίκαιο για τη διαχείριση των κινδύνων από ΓΤΟ

Η δομή του Ενωσιακού Δικαίου Περιβάλλοντος (III)

Διαδικαστικές/διατομεακές ρυθμίσεις:

- ✓ Διαδικασία εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
- ✓ Περιβαλλοντική Ευθύνη & Περιβαλλοντικό Έγκλημα
- ✓ Ολοκληρωμένη Προστασία του Περιβάλλοντος
- ✓ Έλεγχος της Βιομηχανικής Ρύπανσης
- ✓ Πρόσβαση στη δικαιοσύνη/Πρόσβαση στην πληροφόρηση για περιβαλλοντικές υποθέσεις
- ✓ Συστήματα εμπορίας ρύπων
- ✓ Οικολογικό σήμα

Μηχανισμός Συμμόρφωσης βάσει του Ενωσιακού Δικαίου Περιβάλλοντος (I)

Ζητήματα μη συμμόρφωσης:

- α) Μη ενσωμάτωση της Οδηγίας στην προβλεπόμενη προθεσμία ή πλημμελής ενσωμάτωση
- β) Πλημμελής εφαρμογή συγκεκριμένης Οδηγίας ή Κανονισμού

1ο στάδιο: Αποστολή προειδοποιητικής επιστολής προς το κράτος-μέλος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

2ο στάδιο: Σε περίπτωση που οι αρχικές εξηγήσεις δεν είναι ικανοποιητικές, αποστέλλεται αιτιολογημένη γνώμη προς το κράτος-μέλος

Μηχανισμός Συμμόρφωσης βάσει του Ενωσιακού Δικαίου Περιβάλλοντος (II)

3ο Στάδιο: Προσφυγή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του κράτους-μέλους στο ΔΕΕ λόγω μη συμμόρφωσης με την ενωσιακή νομοθεσία

4ο Στάδιο: Έκδοση καταδικαστικής απόφασης σε βάρος του κράτους μέλους (εφόσον γίνει δεκτή η προσφυγή), η οποία εμπεριέχει κα προθεσμία συμμόρφωσης

- Δυνατότητα επιβολής χρηματικού προστίμου, όταν πρόκειται για περίπτωση μη κοινοποίησης στην Επιτροπή των μέτρων ενσωμάτωσης!!!!

Μηχανισμός Συμμόρφωσης βάσει του Ενωσιακού Δικαίου Περιβάλλοντος (III)

- Νέα προσφυγή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του κράτους-μέλους σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με την πρώτη δικαστική απόφαση
- Εφόσον γίνει δεκτή η προσφυγή, εκδίδεται νέα δικαστική απόφαση, με την οποία το κράτος καταδικάζεται για μη συμμόρφωση και του επιβάλλεται χρηματικό πρόστιμο

ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

ΕΝΩΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ - Σχεδιάγραμμα

- Η πολιτική της ΕΕ στον τομέα των αποβλήτων
- Η Οδηγία Πλαίσιο για τα Απόβλητα (Ο.Π.Α)
 - Ιστορική εξέλιξη, στόχοι, αρχές
 - Ανάλυση των νομικών ρυθμίσεων
- Νομολογία του ΔΕΕ για την Ο.Π.Α.
 - Ορισμός της έννοιας του «αποβλήτου»
 - Ανάκτηση/Διάθεση
 - Ευθύνη/Κόστος/Αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει»
- Επικίνδυνα Απόβλητα
- Εφαρμογή της Ο.Π.Α στα Κ-Μ

Η πολιτικής της ΕΕ για τα απόβλητα - Γενικό Πλαίσιο

- Θεματική Στρατηγική για την πρόληψη και την ανακύκλωση των αποβλήτων, COM(2005) 666 τελικό
- Ευρώπη 2020 Στρατηγική → Χάρτης πορείας για μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη, COM(2011)571 τελικό
- 7ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον, 2013-2020
- Το κλείσιμο του κύκλου: Σχέδιο δράσης της ΕΕ για την κυκλική οικονομία, COM(2015)614
- Αναθεώρηση της υφιστάμενης νομοθεσίας περί αποβλήτων (σε εξέλιξη)

Η πολιτικής της ΕΕ για τα απόβλητα - Ιστορική Εξέλιξη

- Οδηγία 75/442/ΕΟΚ για τα απόβλητα
- Οδηγία 91/156/ΕΟΚ → ουσιαστική τροποποίηση
- Οδηγία 2006/12/ΕΚ → συγχώνευση των δύο προηγούμενων

- Οδηγία 78/319/ΕΟΚ περί τοξικών και επικίνδυνων αποβλήτων
- Αντικατάσταση από την Οδηγία 91/689/ΕΟΚ για επικίνδυνα απόβλητα

- Και οι δυο αντικαταστάθηκαν από την Οδηγία 2008/98/ΕΚ (μεταφορά μέχρι 12.12.2010)
- Διαδικασία Αναθεώρησης στο πλαίσιο της μετάβασης στην κυκλική οικονομία

Thematic Strategy on waste prevention and recycling

COM(2005)666

Framework legislation

Waste Framework Directive
(2008/98/EC)

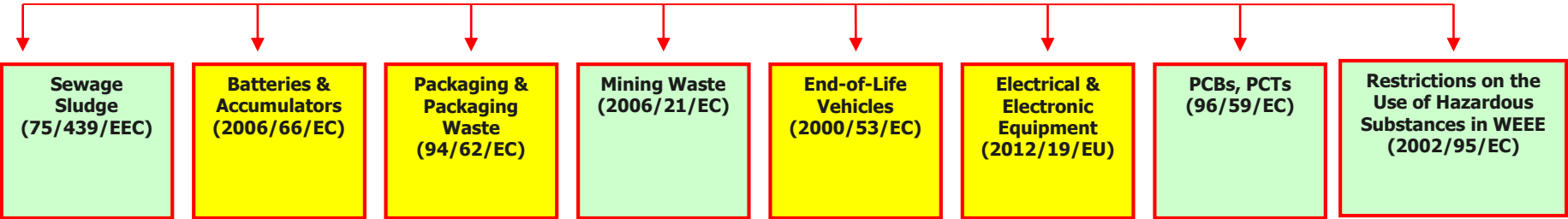
Waste Shipment Regulation
(1013/2006)

Waste treatment

Incineration Directive
(2000/76/EC) + IPPC
(2010/75/EU)

Landfill Directive
(1999/31/EC)

recycling standards
(based on WFD)

**ΟΔΗΓΙΑ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ
(2008/98/ΕΚ)**

Οδηγία Πλαίσιο για τα Απόβλητα - Σύνοψη (I)

- Γενικός Στόχος: Προστασία του περιβάλλοντος και της ανθρώπινης υγείας [άρθρα: 1, 13]
 - Ιεράρχηση αποβλήτων [άρθρα 4 & 9-12]
 - Ορισμός της έννοιας «απόβλητο» [άρθρο 3(1) & άρθρα 2, 5]
 - Ανάκτηση και Διάθεση [άρθρο 3(15) & (19)]
 - Ευθύνη [άρθρα 8, 14, 15 - αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει»]
-
- Κανόνες για ειδικές κατηγορίες αποβλήτων:
 - Επικίνδυνα απόβλητα [άρθρα 7, 17-20, 35]
 - Απόβλητα Ορυκτέλαια [άρθρο 21]
 - Βιολογικά Απόβλητα [άρθρο 22]

Οδηγία Πλαίσιο για τα Απόβλητα - Σύνοψη (II)

- Ρυθμίσεις για τις επιχειρήσεις επεξεργασίας αποβλήτων [άρθρα 23-27]
- Σχέδια και προγράμματα [άρθρα 28-33]
- Πρακτική Εφαρμογή [άρθρα 34-36]
- Αρμοδιότητες της Επιτροπής [άρθρα 5(2), 6(2), 7(1), 11(3), 27(1) & (4), 29(4), 33(2), 38]

Ενωσιακή νομοθεσία για τα απόβλητα - Βασικοί Στόχοι

(άρθρο 1 - Ο.Π.Α)

- Να εμποδίζει ή να μειώσει τις αρνητικές επιπτώσεις της παραγωγής και διαχείρισης αποβλήτων
- Να περιορίσει τον συνολικό αντίκτυπο της χρήσης των πόρων
- Να βελτιώσει την αποδοτικότητα της χρήσης των πόρων [υπόβαθρο της στρατηγικής για την κυκλική οικονομία]

Ενωσιακή νομοθεσία για τα απόβλητα - Βασικές Αρχές

- Αρχή της προφύλαξης
- Αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει»
- Αρχή της εγγύτητας
- Ιεράρχηση των αποβλήτων

Βασική Υποχρέωση - Άρθρο 13 Ο.Π.Α.

Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι η διαχείριση των αποβλήτων πραγματοποιείται χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η ανθρώπινη υγεία και χωρίς να βλάπτεται το περιβάλλον, και ιδίως:

- (α) χωρίς να δημιουργείται κίνδυνος για το νερό, τον αέρα, το έδαφος, τα φυτά ή τα ζώα
- (β) χωρίς να προκαλείται όχληση από θόρυβο ή οσμές και
- (γ) χωρίς να επηρεάζεται δυσμενώς το τοπίο ή οι τοποθεσίες ιδιαίτερου ενδιαφέροντος.

ΑΡΧΗ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

Αρχή Ιεράρχησης των Αποβλήτων - Άρθρο 4 Ο.Π.Α

Αρχή Ιεράρχησης των Αποβλήτων - Ορισμοί (I)

Α' ΣΤΑΔΙΟ: Το προϊόν ΔΕΝ έχει καταστεί ακόμα απόβλητο

□ ΠΡΟΛΗΨΗ - άρθρο 3(12)

- ✓ Λήψη μέτρων πριν μια ουσία, υλικό ή προϊόν καταστούν απόβλητα
- ✓ Ελαχιστοποίηση
- ✓ Προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον
- ✓ Μείωση των επικίνδυνων ουσιών στα προϊόντα και τις ύλες

□ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ - 3(13)

- ✓ Κάθε εργασία με την οποία προϊόντα ή συστατικά στοιχεία που δεν είναι απόβλητα χρησιμοποιούνται εκ νέου για τον ίδιο σκοπό για τον οποίο σχεδιάστηκαν
- ✓ Παράταση διάρκειας ζωής των προϊόντων

Αρχή Ιεράρχησης των Αποβλήτων - Ορισμοί (II)

Β' ΣΤΑΔΙΟ: Το προϊόν **ΕΙΝΑΙ** απόβλητο

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ - Άρθρο 3(14)

Εργασίες ανάκτησης ή διάθεσης καθώς & η προετοιμασία πριν από αυτές

A. ΑΝΑΚΤΗΣΗ

A1. Προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση

A2. Ανακύκλωση

A3. Άλλες μορφές ανάκτησης

B. ΔΙΑΘΕΣΗ

- **Αιτιολογική Σκέψη 19 & C-228/00 Commission v Germany: [...]** διάκριση μεταξύ των δυο εννοιών, με βάση την πραγματική διαφορά στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις μέσω της υποκατάστασης φυσικών πόρων στην οικονομία και αναγνωρίζοντας τα δυνητικά οφέλη της χρησιμοποίησης των αποβλήτων ως πόρων για το περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία.

Αρχή Ιεράρχησης των Αποβλήτων - Ορισμοί (III)

A. ΑΝΑΚΤΗΣΗ - άρθρο 3(15)

- ✓ Οποιαδήποτε εργασία της οποίας το κύριο αποτέλεσμα είναι ότι τα απόβλητα εξυπηρετούν έναν χρήσιμο σκοπό αντικαθιστώντας άλλα υλικά, τα οποία θα έπρεπε να χρησιμοποιηθούν για την πραγματοποίηση της συγκεκριμένης λειτουργίας
- ✓ Παράρτημα II: χρήση ως καύσιμο/μέσο παραγωγής ενέργειας, ανάκτηση μετάλλων, διαλυτών, προϊόντων από καταλύτες

A1. ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ - άρθρο 3(16)

- ✓ Εργασία ανάκτησης που συνιστούν έλεγχο, καθαρισμό ή επισκευή, με την οποία προϊόντα ή συστατικά στοιχεία προϊόντων που αποτελούν πλέον απόβλητα προετοιμάζονται προκειμένου να επαναχρησιμοποιηθούν χωρίς άλλη προ-επεξεργασία
- ✓ Παραδείγματα: επισκευή χαλασμένου ποδήλατου ή πλυντηρίου ή επίπλου

Αρχή Ιεράρχησης των Αποβλήτων - Ορισμοί (IV)

A2. ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ - άρθρο 3(19)

- ✓ Οποιαδήποτε εργασία ανάκτησης με την οποία τα απόβλητα μετατρέπονται εκ νέου σε προϊόντα, υλικά ή ουσίες για να εξυπηρετήσουν είτε πάλι τον αρχικό τους σκοπό είτε άλλους σκοπούς.
- ✓ ΟΧΙ ανάκτηση ενέργειας ή επαν-επεξεργασία σε υλικά που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν ως καύσιμα!

A3. ΑΝΑΚΤΗΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

B. ΔΙΑΘΕΣΗ- άρθρο 3(19)

- ✓ Οποιαδήποτε εργασία η οποία δεν συνιστά ανάκτηση, ακόμα και στην περίπτωση που η εργασία έχει ως δευτερογενή συνέπεια την ανάκτηση ουσιών ή ενέργειας.
- ✓ Παράρτημα I: εναπόθεση εντός ή επί του εδάφους (χώρος υγειονομικής ταφής), απόρριψη σε θαλάσσιο σώμα, αποτέφρωση στην ξηρά ή τη θάλασσα, μόνιμη αποθήκευση

Αρχή Ιεράρχησης των Αποβλήτων - Νομολογία

- ❑ *Edilizia Mastrodonato* (C-147/15, EU:C:2016:606) --> Οι εργασίες πληρώσεως ζωνών λατομείου με μη εξορυκτικά απόβλητα αποτελεί πράξη ανακτήσεως ή διαθέσεως;
- ❑ Κύριος σκοπός της πράξης ανακτήσεως πρέπει να είναι η εξοικονόμηση των φυσικών πόρων - δεν αρκεί να είναι παρεπόμενο αποτέλεσμα (σκ: 39)
- ❑ Τα Παραρτήματα I & II της Ο.Π.Α. έχουν ως σκοπό την καταγραφή των συνηθέστερων εργασιών διαθέσεως ή ανακτήσεως και όχι την εξαντλητική απαρίθμηση τους (σκ. 40)
- ❑ Οι εργασίες επεξεργασίας αποβλήτων πρέπει να εξετάζονται και να αξιολογούνται κατά περίπτωση (case-by-case) (σκ. 41)
- ❑ Η πλήρωση του λατομείου θα είχε πραγματοποιηθεί & αν δεν ήταν διαθέσιμα τέτοια απόβλητα; Είναι τα απόβλητα αυτά κατάλληλα; (σκ. 43-48)

ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ «ΑΠΟΒΛΗΤΟ»

Τι είναι απόβλητο; - Άρθρο 3 Ο.Π.Α

«Απόβλητο» είναι κάθε ουσία ή αντικείμενο, το οποίο ο κάτοχος του απορρίπτει ή προτίθεται να απορρίψει.

Απορρίπτει

Προτίθεται να απορρίψει → υποκειμενικό στοιχείο

Απαιτείται να απορρίψει → αντικειμενικά στοιχείο

[μόνον C-176/05, σκ. 54-57: ρητή απαίτηση βάσει της νομοθεσία για την καταπολέμηση της νόσου των τρελών αγελάδων για απόρριψη των ζωικών αλεύρων που περιέχουν επικίνδυνα συστατικά]

«Απόρριψη»: ευρεία προσέγγιση σύμφωνα με τις αρχές της προφύλαξης, της πρόληψης και της αποτελεσματικότητας, καθώς και της απαίτησης για «υψηλό επίπεδο προστασίας»

Τι είναι απόβλητο; - Άρθρο 3 Ο.Π.Α

- Σκόπιμη vs Τυχαία απόρριψη
 - ✓ C-252/05 *Thames Water Utilities*, C-188/08 *Cion v Ireland*, C-1/03 *Van de Walle*
- Η έννοια του αποβλήτου δεν αποκλείει ουσίες ή αντικείμενα, τα οποία δύνανται οικονομικά να επαναχρησιμοποιηθούν
 - ✓ C-359/88 *Zanetti and Others*, C-241/12 & C-242/12 *Shell*
- Ουσίες οι οποίες υπόκεινται σε επεξεργασία, η οποία αποτελεί τμήμα μιας βιομηχανικής πρακτικής μπορούν να συνιστούν απόβλητα
 - ✓ C-129/96 *Inter-Environnement Wallonie*

Εξαιρέσεις από την έννοια του «αποβλήτου» - Άρθρο 2 Ο.Π.Α

- (α) αέρια απόβλητα που εκλύονται στην ατμόσφαιρα
- (β) τα (επιτόπου) εδάφη που περιλαμβάνουν μολυσμένες γαίες που δεν έχουν ακόμα εκσκαφθεί και τα κτήρια που συνδέονται μόνιμα με εδάφη
- (γ) μη μολυσμένη γη και άλλα φυσικά υλικά που έχουν εκσκαφθεί κατά τη διάρκεια κατασκευαστικών δραστηριοτήτων, εφόσον είναι βέβαιο πως το υλικό αυτό θα χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή στη φυσική του κατάσταση, στον χώρο από τον οποίο έγινε η εκσκαφή.
- (δ) ραδιοενεργά απόβλητα
- (ε) αποχαρακτηρισμένα εκρηκτικά

Απόβλητο vs Υπο-προϊόν (μη απόβλητο) (I) - Άρθρο 5 Ο.Π.Α

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

ΠΡΟΪΟΝ: κάθε υλικό που παράγεται επί τούτω στο πλαίσιο μίας παραγωγικής διεργασίας

ΚΑΤΑΛΟΙΠΟ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ: υλικό που δεν προκύπτει επί τούτω στο πλαίσιο μιας παραγωγικής διεργασίας

ΥΠΟ-ΠΡΟΪΟΝ: κατάλοιπο παραγωγής που δεν συνιστά απόβλητο --> Άρθρο: 5 Ο.Π.Α

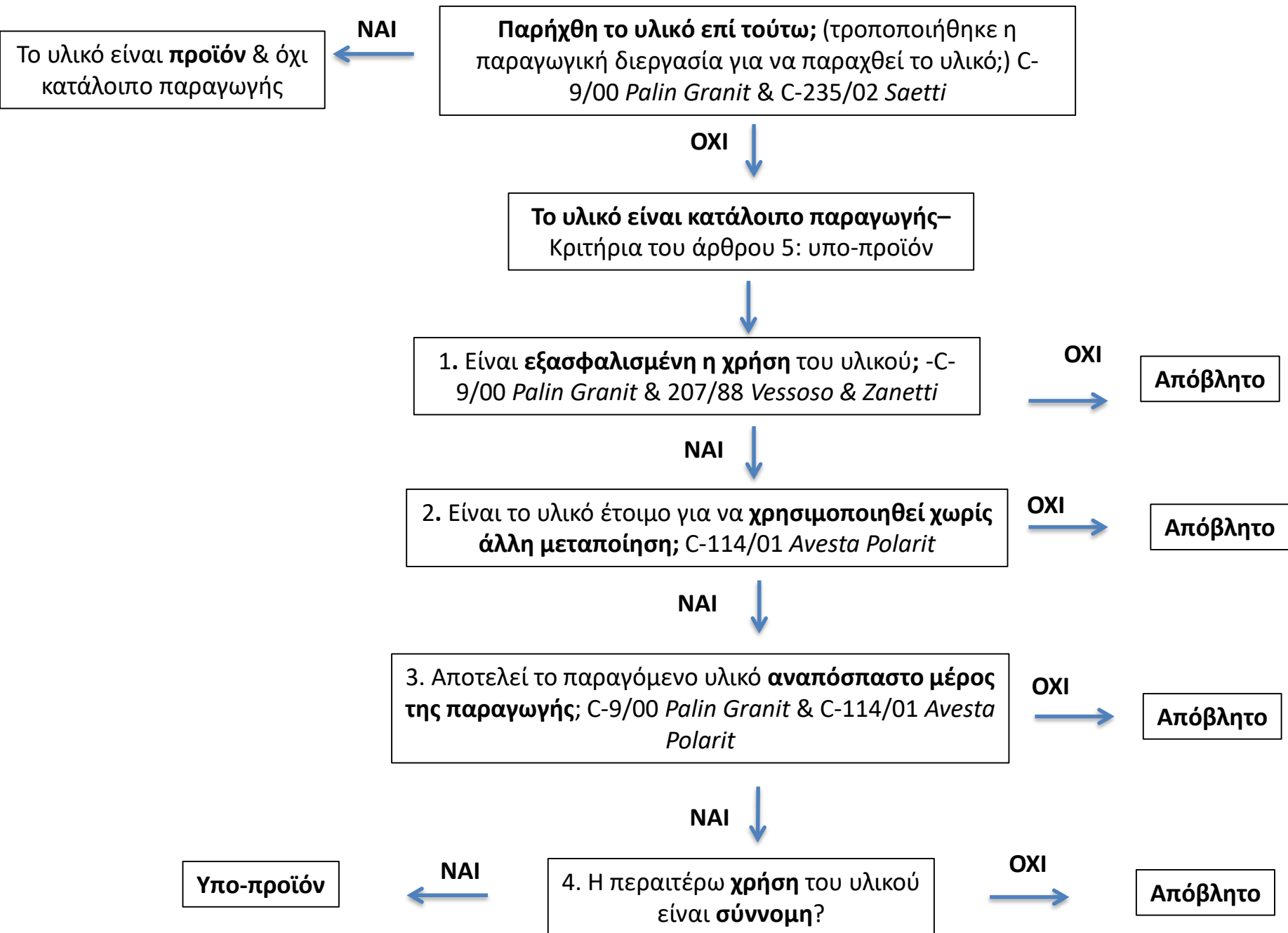
ΑΠΟΒΛΗΤΑ

Απόβλητο vs Υπο-προϊόν (μη απόβλητο) (II) - Άρθρο 5 Ο.Π.Α

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

- η ουσία ή το αντικείμενο παράγεται ως αναπόσπαστο μέρος μια παραγωγικής διαδικασίας
- είναι βέβαιη η περαιτέρω χρήση της ουσίας ή του αντικειμένου
- η ουσία ή το αντικείμενο μπορούν να χρησιμοποιηθούν απευθείας/χωρίς άλλη επεξεργασία
- η περαιτέρω χρήση είναι σύνηθες

Μόνον όταν πληρούνται και οι 4 προϋποθέσεις, μία ουσία ή ένα αντικείμενο θεωρείται «μη απόβλητο»

Απόβλητο vs Υπο-προϊόν (μη απόβλητο) (III) - Κριτήρια της Νομολογίας

Σειρά ενδείξεων για την ύπαρξη ή μη αποβλήτων

- Ακόμα κι αν αποδειχθεί ότι το επίμαχο υλικό δε δημιουργεί πραγματικό κίνδυνο για το περιβάλλον & την υγεία του ανθρώπου, δεν προκύπτει ουσιαστικό κριτήριο για τον χαρακτηρισμό του ως μη αποβλήτου. (C-9/00 *Palin Granit* & C-418/97 & C-419/97 *Arco Chemie*)
- Η μέθοδος επεξεργασίας του επίμαχου υλικού είναι μια τυποποιημένη μέθοδος επεξεργασίας αποβλήτων (C-457/02, *Niselli*)
- Η επιχείρηση αντιλαμβάνεται το υλικό ως απόβλητο (ως βάρος που θέλει να απορρίψει - C-241/12 and C-242/12 *Shell*)
- Η επιχείρηση επιδιώκει να περιορίσει την ποσότητα του παραγόμενου υλικού (C-418/97 & C-419/97 *Arco Chemie*)

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

Διαχείριση αποβλήτων / Άδειες

Άρθρο 23 Ο.Π.Α

- Τα Κ-Μ απαιτούν από κάθε οργανισμό ή επιχείρηση που προτίθεται να εκτελέσει εργασίες επεξεργασίας αποβλήτων να λαμβάνει άδεια [ανανεώσιμη] από την αρμόδια αρχή
 - Τύποι & ποσότητες των αποβλήτων που μπορούν να υποβληθούν σε επεξεργασία
 - Τύποι επιτρεπόμενων εργασιών, τεχνικές & άλλες απαιτήσεις σχετικές με την εγκατάσταση
 - Μέτρα ασφαλείας και προφύλαξης
 - Μέθοδοι για κάθε τύπο εργασίας
 - Εργασίες παρακολούθησης και ελέγχου
 - Προβλέψεις για το κλείσιμο και τη μέριμνα μετά την παύση των εργασιών

Διαχείριση αποβλήτων / Πρόληψη - Άρθρο 29 Ο.Π.Α

- Προγράμματα για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων
 - Οριοθέτηση στόχων για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων
 - Τα Κ-Μ προσδιορίζουν ποσοτικά ή ποιοτικά κριτήρια
 - Περιγραφή των μέτρων πρόληψης

- Οικολογικός σχεδιασμός προϊόντων
- Καμπάνιες ευαισθητοποίησης & ενημέρωσης των καταναλωτών
- Υποστήριξη των ανθεκτικών, επαναχρησιμοποιήσιμων & ανακυκλώσιμων προϊόντων
- Πράσινες δημόσιες συμβάσεις

Διαχείριση Αποβλήτων - Άρθρο 28 Ο.Π.Α.

- Σχέδια διαχείρισης αποβλήτων (άρθρο 28)
 - Ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης όσον αφορά τη διαχείριση αποβλήτων στην οικεία γεωγραφική οντότητα
 - Πρόβλεψη μέτρων για τη βελτίωση της περιβαλλοντικά υγιούς προετοιμασίας προς επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση, ανάκτηση & διάθεση των αποβλήτων
 - Δημόσια συμμετοχή
- Αρχή της αυτάρκειας και της εγγύτητας (άρθρο 16)
- Ολοκληρωμένο & κατάλληλο δίκτυο εγκαταστάσεων διάθεσης αποβλήτων & εγκαταστάσεων για την ανάκτηση σύμμεικτων αστικών αποβλήτων, τα οποία συλλέγονται από νοικοκυριά (C-278/09 COM v Italy)

Διαχείριση Αποβλήτων / Συλλογή

Άρθρα 3(10) & (11) & αιτιολ. Σκ. 15 Ο.Π.Α

- **«Συλλογή αποβλήτων» [άρθρο 3(10)]:** Η συγκέντρωση αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της προκαταρκτικής διαλογής και της προκαταρκτικής αποθήκευσης αποβλήτων με σκοπό τη μεταφορά τους σε εγκατάσταση επεξεργασίας αποβλήτων
- **«Χωριστή Συλλογή» [άρθρο 3(11)]:** η συλλογή όπου μια ροή αποβλήτων δια τηρείται χωριστά με βάση τον τύπο και τη φύση για να διευκολυνθεί η ειδική επεξεργασία
- **Μορφές Αποθήκευσης Αποβλήτων [αιτιολ.σκ. 15]**
 - Προκαταρκτική αποθήκευση αποβλήτων εν αναμονή της συλλογής
 - Συλλογή & αποθήκευση αποβλήτων εν αναμονή της επεξεργασίας

Διαχείριση Αποβλήτων / Χωριστή Συλλογή

Άρθρα 3 (11) Ο.Π.Α

«Χωριστή Συλλογή»

Τουλάχιστον χαρτί, μέταλλο, πλαστικό και γυαλί
μέχρι το 2015

- + Ειδικές προβλέψεις για μπαταρίες, ηλεκτρικά & ηλεκτρονικά απόβλητα, συσκευασίες
- + Χωριστή συλλογή των απόβλητων ορυκτέλαιων
- + Απαγόρευση μίξης των επικίνδυνων αποβλήτων

Διαχείριση αποβλήτων / Κόστος & ευθύνη - Άρθρο 14 Ο.Π.Α

- ❑ **14(1):** Το κόστος της διαχείρισης των αποβλήτων επιρρίπτεται στον αρχικό παραγωγό ή στον τρέχοντα ή προηγούμενο κάτοχο των αποβλήτων
- ❑ **3 (5):** "Παραγωγός αποβλήτων" είναι κάθε πρόσωπο του οποίου οι δραστηριότητες παράγουν απόβλητα
- ❑ **3 (6):** "Κάτοχος αποβλήτων" είναι ο παραγωγός αποβλήτων ή το φυσικό ή νομικό πρόσωπο στην κατοχή του οποίου βρίσκονται τα απόβλητα
- ❑ Υλοποίηση της αρχής **«ο ρυπαίνων πληρώνει»** --> ο ρυπαίνων ευθύνεται & αναλαμβάνει κόστος ανάλογα με την συμβολή του στην τελική ρύπανση
- ❑ **C-254/08 Futura Immobiliare** --> Χρήση τεκμηρίων για τον προσδιορισμό του κόστους για τη διαχείριση αποβλήτων, όταν δεν μπορεί να προσδιορισθεί η συμβολή του κάθε ρυπαίνονα στην τελική ρύπανση

Διαχείριση αποβλήτων / Κόστος & ευθύνη - Διευρυμένη Ευθύνη του Παραγωγού

- ❑ **14 (2):** Τα Κ-Μ μπορούν να αποφασίζουν ότι το κόστος διαχείρισης των αποβλήτων βαρύνει εν μέρει ή πλήρως τον παραγωγό του προϊόντος από το οποίο προέρχονται τα απόβλητα
- ❑ **«Διευρυμένη Ευθύνη του Παραγωγού»:** «ρυπαίνων» πρέπει να είναι ο οικονομικός φορέας, ο οποίος μπορεί να παίξει αποφασιστικό ρόλο για την αποφυγή της ρύπανσης, π.χ. μέσω πρωτοβουλιών στον σχεδιασμό προϊόντων [**άρθρο 8**, άρθρο 14(2)]
- ❑ Διευρυμένη Ευθύνη του Παραγωγού έχει θεσπιστεί για τα Ηλεκτρικά και Ηλεκτρονικά Απόβλητα, για τις μπαταρίες και για τα οχήματα στο τέλος του κύκλου ζωής τους - Αξιοποιείται ευρύτατα και στην Οδηγία για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας παρότι δεν έχει ρητά υιοθετηθεί.

ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ

Επικίνδυνα Απόβλητα (I) - Άρθρα 17-21 Ο.Π.Α.

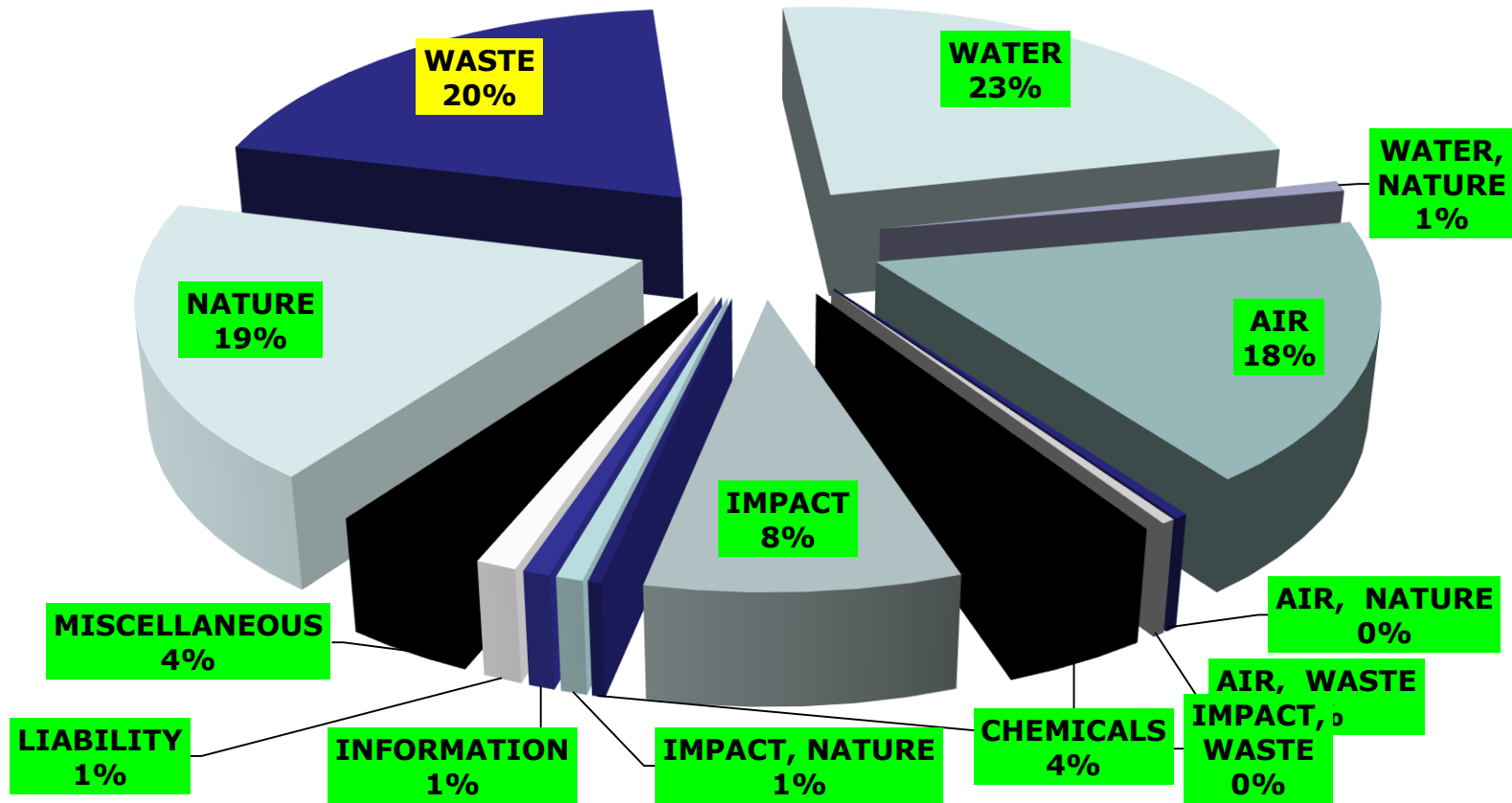
- «**Επικίνδυνα απόβλητα**» είναι αυτά τα απόβλητα που εμφανίζουν μια ή περισσότερες από τις επικίνδυνες ιδιότητες που αναφέρονται στο Παράρτημα III [Άρθρο 3(2)]
- Άρθρο 7(1): Ο **κατάλογος αποβλήτων** περιλαμβάνει τα επικίνδυνα απόβλητα [...] και είναι **δεσμευτικός** όσον αφορά τον προσδιορισμό των αποβλήτων που πρέπει να θεωρούνται επικίνδυνα.
- Σύμφωνα με τα άρθρα 7(2) και 7(3) τα Κ-Μ μπορούν να προσδιορίζουν επιπρόσθετες επικίνδυνες ουσίες ή να θεωρούν κάποιο απόβλητο ως μη επικίνδυνο, εφόσον πληρούνται κάποιες προϋποθέσεις

Επικίνδυνα Απόβλητα (II) - Άρθρα 17-21 Ο.Π.Α.

- Άρθρο 17 - Ιχνηλασιμότητα των επικίνδυνων αποβλήτων από την παραγωγή ως τον τελικό προορισμό [διαρκής έλεγχος κατά την παραγωγή, συλλογή, μεταφορά, αποθήκευση και επεξεργασία]
- Άρθρο 18 - Απαγόρευση ανάμειξης επικίνδυνων αποβλήτων
- Άρθρο 19 - Υποχρέωση επισήμανσης (κατά τη συλλογή, τη μεταφορά και την προσωρινή αποθήκευση)
- Άρθρο 35 - Τήρηση χρονολογικών αρχείων

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΠΛΑΣΙΟ ΓΙΑ ΤΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΣΤΑ Κ-Μ

Environmental infringements

Προβλήματα κατά την εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου των αποβλήτων (I)

- ❖ Συμμόρφωση με την αρχή της ιεράρχησης των αποβλήτων
- ❖ Συμμόρφωση με τους επιμέρους στόχους
- ❖ Σχέδια διαχείριση αποβλήτων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο
- ❖ Διάκριση απόβλητο και μη απόβλητο
- ❖ Διάκριση μεταξύ ανάκτησης και διάθεσης (C-228/00, C-6/00, C-147/15)
- ❖ Διευρυμένη Ευθύνη του Παραγωγού (C-313/15)

Προβλήματα κατά την εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου των αποβλήτων (II)

▪ Υποδομές για τη διαχείριση των αποβλήτων

❖ Υλοποίηση υποδομών για τη διαχείριση των αποβλήτων – χώροι υγειονομικής ταφής, εγκαταστάσεις ανακύκλωσης, εγκαταστάσεις διαλογής

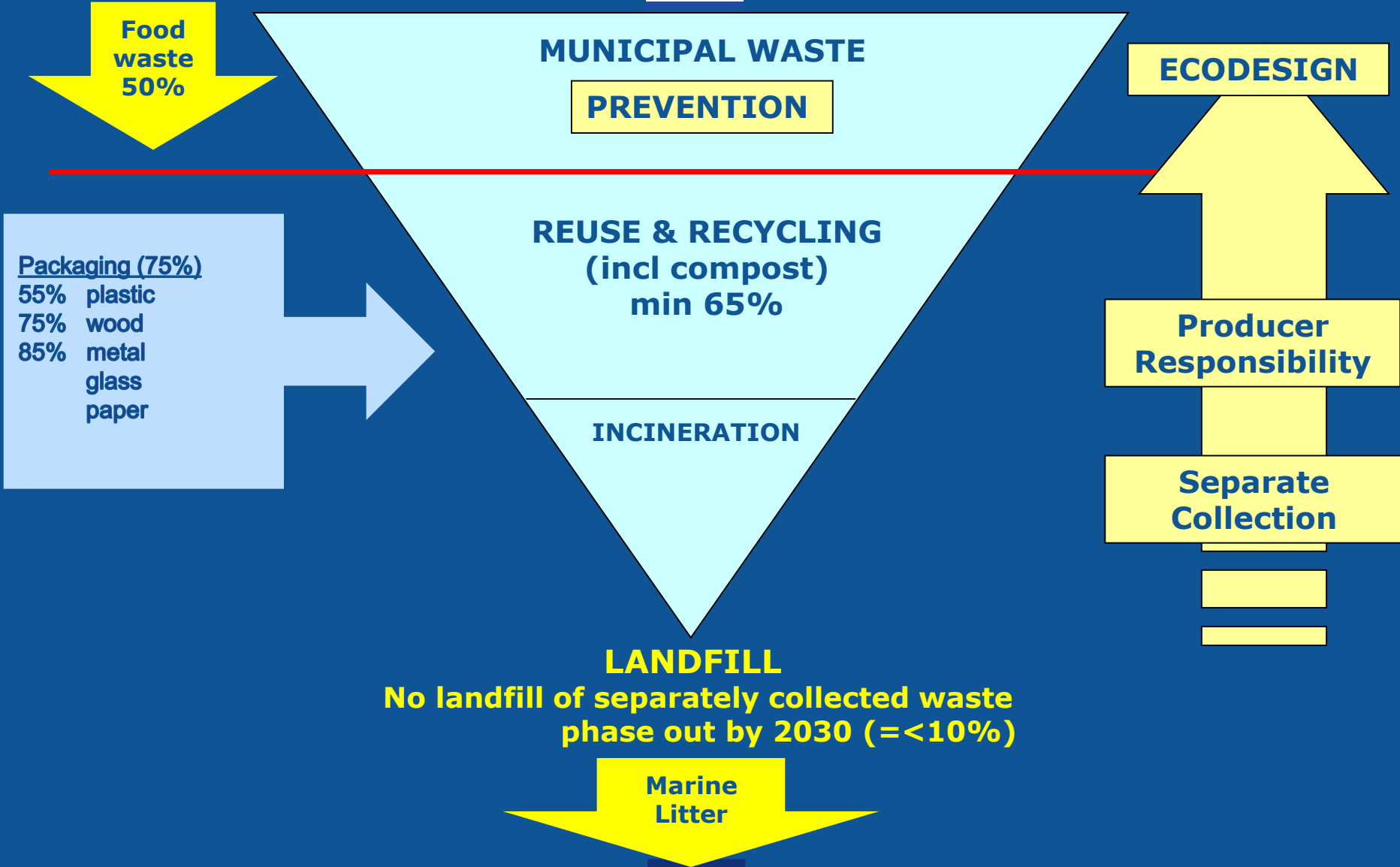
- C-196/13 Επιτροπή κατά Ιταλίας [χρηματικό πρόστιμο]

- C-378/13 Επιτροπή κατά Ελλάδος [χρηματικό πρόστιμο για παράνομες χωματερές και υποχρέωση καθαρισμού και δημιουργίας κατάλληλων εγκαταστάσεων]

❖ Καθιέρωση κατάλληλου και ολοκληρωμένου δικτύου εγκαταστάσεων διάθεσης/αποκομιδής

- C-297/08 Επιτροπή κατά Ιταλίας & C-653/13 Επιτροπή κατά Ιταλίας

2030

MUNICIPAL WASTE

PREVENTION

ECODESIGN

**REUSE & RECYCLING
(incl compost)
min 65%**

Packaging (75%)

55% plastic
75% wood
85% metal
glass
paper

**Producer
Responsibility**

INCINERATION

**Separate
Collection**

LANDFILL

**No landfill of separately collected waste
phase out by 2030 (= <10%)**

**Marine
Litter**

Ευχαριστώ πολύ
για την προσοχή σας!

kleoniki.pouikli@gmail.com